

Kada vartotini terminai *sertifikatas, liudijimas, pažymėjimas ir pažyma*?

Lietuvos archyvų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2005 m. lapkričio 2 d. įsakymu Nr. V-111 patvirtintose Dokumentų tvarkymo ir apskaitos taisyklėse (Žin., 2005, Nr. 132-4773) yra aiškiai ir suprantamai apibrėžta, kad „**Oficialus dokumentas** – su įstaigos veikla susijęs jos parengtas ar gautas dokumentas, įtrauktas į įstaigos dokumentų apskaitos sistemas“.

Dažnai vartojamos sąvokos *sertifikatas, liudijimas, pažymėjimas ir pažyma* taip pat yra oficialūs dokumentai, nurodantys ar liudijantys tam tikrus dalykus. Tačiau pasitaiko, kad painiojamos šių terminų reikšmės. Kartais kasdienėje bendravimo kalboje įkyriai vartojamos ir pokalbio dalyviui brukamos nebūdingos jų reikšmės. Netinkamo vartojimo randama ir reikalų raštuose ar kituose dokumentuose, konkursų skelbimuose ir t. t. Iš aptariamų terminų išskirtinas *sertifikatas*, bebaigiantis „nurungti“ visus kitus – kaišiojamas ne tik kokybės, atitikties, bet ir kursų baigimo, kalbų mokėjimo patvirtinimo ar kitais kvalifikacijos turėjimo ar įgijimo ir kartais net logiškai nesuvokiamais atvejais.

Dabartinės lietuvių kalbos žodyne randame:

1) **liudijimas** (1) → liudyti. **1.** *asmens, ką nors mačiusio, girdėjusio ar žinančio, parodymas*; **2.** *kokio nors fakto, įvykio tikrumo patvirtinimas*; **3.** *oficialus, raštiškas pažymėjimas*.

2) **pažymėjimas**: **1.** refl. → pažymėti 1 (refl.); : Išaudžia vis kaip ir su pasižymėjimu, su paderinimu Skp.; **2.** NdŽ → pažymėti 3: *Laukia svarbus darbas – Molotovo-Ribentropo nusikaltimų sutarčių pasirašymo jubiliejaus pažymėjimas sp.*; **3.** *dokumentas, tvirtinantis kokį nors faktą; ...* **6.** *pastaba*.

3) **pažymà** sf. (3^b) **1.** *ženklas, žymė*: *Pažymos nēr, kad būtų nešiotos kelnės J.*; **2.** *pažymimasis dokumentas, kvitas*: *Standartinė pažymà DŽ*.

Tarptautinis žodis **sertifikātas** [*pranc. certificat < lot. certificatus — paliudytas, patvirtintas*] apibrėžiama taip: 1. liudijimas, pažymėjimas, pvz.: *TSRS prekės kokybės pažymėjimas, išduodamas spec. organų*; 2. tam tikros valst. paskolų rūšies lakštas; 3. dokumentas, kuriame išdėstytos draudimo sutarties sąlygos.

Šios sąvokos aiškiai ir tikrai suprantamai yra apibūdintos „Kanceliarinės kalbos patarimuose“:

1. Sertifikatas – kokybę ir atitikimą kam nors liudijantis dokumentas, kokybės pažymėjimas. Dar nurodoma, kad „prekių ir gaminių sertifikatai – pažymi, kad gaminys atitinka standartų ir normų reikalavimus... Prekės kokybę patvirtinančiam dokumentui vadinti vietoj žodžio *sertifikatas* tinka *kokybės pažymėjimas*. *Sertifikatai* gali patvirtinti įmonių ar įstaigų teisę ir tikimą teikti tam tikras paslaugas... *sertifikatu* netinka vadinti tokį pažymėjimą, kuriuo patvirtinama paprasta būseną ar statusas: *Norinčius kelti kvalifikaciją ir gauti atitinkamą sertifikatą (=pažymėjimą) prašome kreiptis į kursų vadovą. Išduodamas užsienio kalbos kursų baigimo sertifikatas (=pažymėjimas)*. Panašiai, kokybės, rodiklių ar tikimo nustatymo bei patvirtinimo reikšme, vartojamas ir veiksmazodis *sertifikuoti* bei jo vediniai: *Pradėtas kasos aparatų sertifikavimas*.

2. Liudijimas – svarbius asmens gyvenimo momentus, tam tikrą būklę ar jos juridinį įteisinimą patvirtinantis dokumentas: *gimimo liudijimas, santuokos liudijimas, nuosavybės teisės liudijimas, draudimo liudijimas, vaisto registravimo liudijimas*; nevertotinas žodis *liudymas*... *Liudijimu* negalima vadinti vienkartiniam reikalui išduoto, kam nors pateikti skirto informacinio pobūdžio dokumento: *Tikrinimo rezultatų liudijimas (=pažyma)*. *Valiutos keitimo liudijimas (=pažyma, kvitas, čekis)*. *Gaunamo atlyginimo liudijimas (=pažymėjimas, pažyma)*.

3. Pažymėjimas – dokumentas, pateikiantis ir patvirtinantis tam tikrus duomenis ir su jais susijusią būklę bei statusą. Pažymėjimas duodamas ne kam pristatyti, o naudojamas paties gavėjo ir turėtojo. Pažymėjimas gali patvirtinti:

1. asmens duomenis, statusą ir tapatumą: *vairuotojo pažymėjimas, pensininko pažymėjimas, moksleivio pažymėjimas*;

2. asmens būklę ar būseną: *sveikatos pažymėjimas, invalidumo(=neįgalumo, netekto nedarbingumo) pažymėjimas, nedarbingumo pažymėjimas (ne biuletenis!)*.

3. tam tikrą reikšmingą įvykį ar faktą ir jo teikiamą statusą: *kursų baigimo pažymėjimas, įmonės įregistravimo pažymėjimas*;

balsavimo pažymėjimas. Kiekvienam rinkėjui **įteikiamas balsavimo pažymėjimas.** Tiksliau būtų *balsuotojo arba rinkėjo pažymėjimas*;

kokybės pažymėjimas – vartojama kaip *sertifikato* sinonimas (žr. **sertifikatas**): *Maisto prekės turi turėti kokybės pažymėjimą*;

nedarbingumo pažymėjimas – vartojamas vietoj seniau buvusio *nedarbingumo lapelio*: *Pašalpa išmokėta pagal nedarbingumo pažymėjimą. Užrašoma diagnozė pagal nedarbingumo pažymėjimą.*

socialinio draudimo pažymėjimas – oficialus darbo ir socialinio draudimo įmokų apskaitos dokumentas. Iš tikrųjų tai socialinio draudimo knygelio, kurioje duomenys ne šiaip pažymimi, o nuolat rašomi.

4. Pažyma – informacinio pobūdžio dokumentas, kuriame pateikiami kokie nors duomenys:

1. rašytinis pranešimas, kuriame pateikiami duomenys, aprašomi įvykiai ir faktai, išdėstoma komisijos ar atskiro asmens (pareigūno) nuomonė ir išvada koku nors klausimu: **Pažymos apie tikrinimo rezultatus turi būti konkrečios. Pažymą pasirašo jos rengėjai**;

2. kalbos praktikoje *pažymomis* vadinami konkrečiam vienkartiniam reikalui išduoti, pageidaujamus duomenis patvirtinantys ir kam nors pateikti skirti raštai: *uždarbio pažymą, dokumentų priėmimo pažyma, pažyma apie šeimos pajamas.*

Apibendrinant terminų **sertifikatas, liudijimas, pažymėjimas** ir **pažyma** santykio klausimą, akivaizdu, kad:

sertifikatas – tikrumo, vertės nustatymo pažymėjimas, pvz.: *atitikties sertifikatas, pamatinės medžiagos sertifikatas, patikros sertifikatas ir t. t.*;

liudijimas – tai akivaizdų faktą, nereikalaujantį įrodymų, patvirtinantis dokumentas, pvz.: *gimimo liudijimas, santuokos liudijimas, nuosavybės teisės liudijimas*;

pažymėjimas – dokumentas, pateikiantis ir patvirtinantis tam tikrus duomenis, rezultatus ir pan., pvz.: *rinkėjo pažymėjimas, socialinio draudimo pažymėjimas, vairuotojo pažymėjimas*;

pažyma – informacinio pobūdžio dokumentas, kuriame pateikiami kokie nors duomenys, nuomonė ir išvada koku nors klausimu.

Juozas Benecijus Ignatavičius,
valstybinės kalbos tvarkytojas